

БАТЛАВ:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН ДАРГА:

Ц.УРАНЧИМЭГ

ЗӨВШӨӨРЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

“АГАР ЭНЕРЖИ” ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ Ц.ХҮДЭРХУЯГ

**“АГАР ЭНЕРЖИ” ХХК-ИЙН НИЙСЛЭЛИЙН БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН 10-Р
ХОРООНЫ НУТАГТ БАЙРШИЛТАЙ
УУРЫН ЗУУХ БОЛОН НҮҮРСХҮЧЛИЙН ХИЙН ҮЙЛДВЭРИЙН
2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

ХЯНАСАН:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

п.шинэцэцэг

БОЛОВСРУУЛСАН:

“АГАР ЭНЕРЖИ” ХХК-ИЙН ХАБЭА АЖИЛТАН:

Э.ЭРДЭНЭБИЛЭГ

**“АГАР ЭНЕРЖИ” ХХК-ИЙН НИЙСЛЭЛИЙН
БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН 10-Р ХОРООНД БАЙРШИЛТАЙ
УУРЫН ЗУУХ БОЛОН НҮҮРСХҮЧЛИЙН ХИЙН ҮЙЛДВЭРИЙН
2023 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Агуулга

- Оршил
- Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн товч танилцуулга
- Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн талбай, түүний орчны байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч тодорхойлолт
- Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийн товч тодорхойлолт
- Байгаль орчны менежментийн тухайн жилийн төлөвлөгөөний гол зорилт
- Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө
- БОМТ-ний төсвийн задаргаа
- Ашигласан материалын жагсаалт

ОРШИЛ

Агар Энержи ХХК “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэр”-ийн 2023-ны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг үйлдвэр байрлах нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх, орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилгын хүрээнд боловсрууллаа.

Агар Энержи ХХК-ийн Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн нутагт “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн аж ахуй /М Си Эс Кока Кола үйлдвэрт уур, ус, хий нийлүүлэх барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж/ Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээг БОАЖЯ хийж, 2020 оны 8 дугаар сарын 24-ний 2020/Т-193 дугаарын дүгнэлтээр баталгаажуулсан.

Агар Энержи ХХК-ийн Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны нутагт байрлах “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн аж ахуй /М Си Эс Кока Кола үйлдвэрийг технологийн уур, дулаан, хүнсний зориулалттай хийгээр хангах/ Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг “Глобал энвайрон” ХХК гүйцэтгэсэн бөгөөд Тайлан болон 5 жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг/2021-2025/ 2021 оны 6 дугаар сарын 25-ний хурлаар хэлэлцэж БОАЖЯ-ны Ерөнхий шинжээч баталгаажуулжээ.

Тус компани 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг БОАЖЯ-аар 2022 оны 1 сард батлуулан, Хан-Уул дүүргийн нутаг дэвсгэрт байх Зэвсэгт хүчний 310 дугаар ангийн мод үржүүлгийн сургалтын төв, тэрбум мод төслийн 1-р байршилд мод тарьж, сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлийн ажлуудыг гүйцэтгэн, Нийслэлийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг хянах ажлын хэсгийн үнэлгээгээр 95%-тай үнэлэгдсэн.

Агар Энержи ХХК-ийн Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны нутагт байрлах “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, төслийн 5 жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө /2021-2025/, Байгаль орчны тухай багц хуулиуд болон тэдгээртэй холбогдон гарсан дүрэм, журам, стандартууд, шинжилгээний дүн, БОАЖЯ-ны сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалаар батлагдсан “Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” зэрэг эрх зүйн баримт, материалууд дээр үндэслэн боловсруулав.

Энэхүү төлөвлөгөөгөөр “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн аж ахуйн үйл ажиллагаатай холбогдон бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах үйл ажиллагааны зорилт, нөлөөллийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тогтоосон болно.

1. УУРЫН ЗУУХ БОЛОН НҮҮРС ХҮЧЛИЙН ХИЙН ҮЙЛДВЭРИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Танилцуулга: Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэр нь “М Си Эс Кока Кола” үйлдвэрийг технологийн уур, дулаан, хүнсний зориулалттай хийгээр хангах үйл ажиллагаа явуулдаг.

2019-2020 онд “М Си Эс Кока Кола” компанийн ашиглаж байсан нүүрсээр ажилладаг хуучин зуухыг шингэрүүлсэн нефтийн хийгээр ажилладаг зуухаар сольж өөрчлөн шинэчилсэнээр тус үйлдвэрийг найдвартай, тасралтгүй уур, дулаан болон хүнсний зориулалттай хийгээр хангах, байгаль орчинд сөрөг нөлөө багатай цэвэр үйлдвэрлэл явуулах боломжийг бүрдүүлсэн.

Ач холбогдол:

1. М Си Эс Кока-Кола ХХК-ийн үйлдвэрийн зуухнуудыг орчин үеийн, ашигт ажиллагаа өндөртэй шинэ тоног төхөөрөмжөөр шинэчлэгдсэн.
2. Үйлдвэрлэлийн технологийн процесст нэн шаардлагатай уур, нүүрсхүчлийн хийгээр найдвартай хангах боломж бүрдсэн.
3. Уламжлалт түүхий нүүрсний хэрэглээг тэглэж, агаар болон орчинд хаягдах хорт бодис, нарийн ширхэглэгт тоосонцор буюу хатуу хог хаягдлыг байхгүй болгосноос гадна хүлэмжийн хийн ялгаралтыг үлэмж хэмжээгээр бууруулна.
4. Засгийн газрын бодлогын хэрэгжилтийг хангаж, олон улсын стандартын шаардлагад нийцсэн жишиг зуухны газар бий болсон.

Компанийн нэр, хаяг:

“Агар Энержи” ХХК

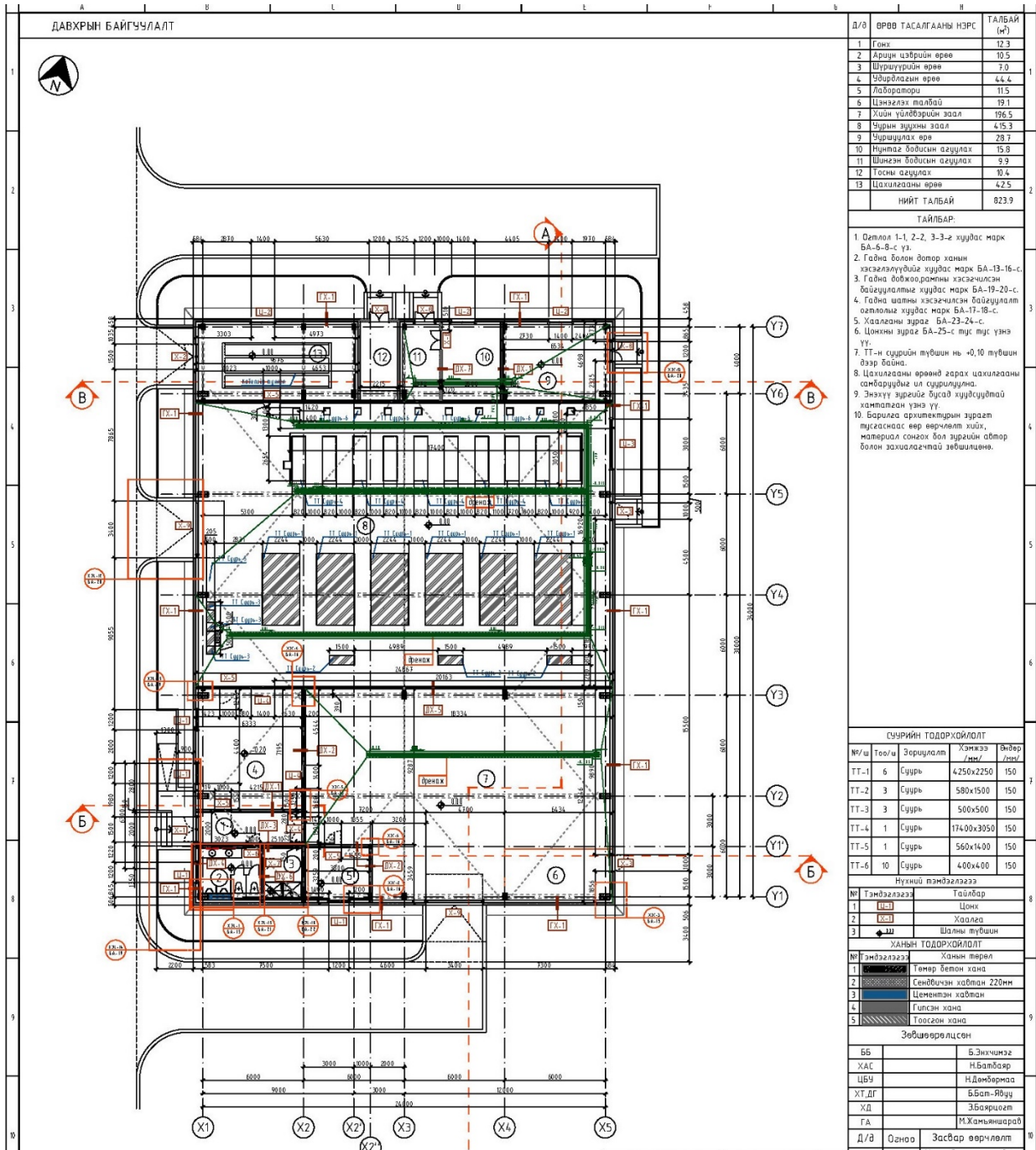
Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011391089

Регистрийн дугаар: 6423701

Хаяг: Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, олимп 19а, Шангри-Ла оффис 7 давхар, 704 тоот

Утас: 77226262, 77226464

Үйлдвэрийн байр, тоног төхөөрөмж

Зураг.1. Үйлдвэрийн план зураг, үндсэн тоног төхөөрөмжийн байршил

Зуухны газар:

- 4 т/ц уур үйлдвэрлэх хүчин чадалтай БНСУ-ын DAEYEOL компанид үйлдвэрлэсэн DRH-400PG загварын нийт 4 ширхэг уурын зуух

- 0.63 гкал/ц хүчин чадал бүхий Япон улсын NTEC компанид үйлдвэрлэсэн HGTL-630A загварын нийт 8 ширхэг ус халаах зуух
- Зуухны хийн түлшийг дамжуулах “Юнигаз” ХХК-ийн импортын агуулах дахь хадгалах банкаас татсан нийт 180 м урт, ф57 мм ган хоолой
- Шингэрүүлсэн байгалийн хийг буцаан хийн төлөвт шилжүүлэх, ууршуулах төхөөрөмж
- Бусад тоноглолууд. Зуухны барилгад үндсэн уурын болон ус халаах зуухнаас гадна тэдгээрийн тэжээлийн усны насосууд, үлээлгийн бак, конденсат цуглуулах бак, тэлэлтийн сав болон тэдгээрийн хоорондын халуун ус ба уурын шугам хоолой, холбох хэрэгсэл, таслах болон тохируулах хаалтууд, хянах хэмжих хэрэгслүүдийн угсрагдсан. Мөн цахилгаан тэжээлийн болон удирдлагуудын угсралт, дохиоллын болон тэжээлийн кабель, кабелийн трассуудыг угсарч байрлуулсан.

Нүүрсхүчлийн хийн аж ахуй:

Энэ үйлдвэр нь нүүрсхүчлийн хийг (CO₂) олборлох, цэвэршүүлэх, шингэрүүлэх технологиор дэлхийд тэргүүлэгч болох Дани улсын Юнион инженеринг компанийн EBU 500 загварын иж бүрэн тоног төхөөрөмжөөр тоноглогдсон болно. Үйлдвэрт уурын зуухны шингэрүүлсэн нефтийн хийн шаталтаас ялгарах утааны хийнээс нүүрсхүчлийн хийг ялган авна. Үйлдвэр нь цагт 500 кг цэвэршүүлсэн нүүрсхүчлийн хийг үйлдвэрлэх хүчин чадалтай. Үйлдвэрлэж буй нүүрсхүчлийн хийн цэвэршилт 99.99%-99.997%-тай байна.

Үйлдвэрийн бүхий л үйл ажиллагаа автомат системээр хянагдан удирдагдах бөгөөд удирдлагын систем нь хамгийн сүүлийн үеийн PLC технологи болон TFT өнгөт самбарыг ашигладаг. Үйлдвэрийн удирдлагын самбар дээр үйлдвэрлэлийн явц, мэдээлэл гаран, хадгалагдах ба анхааруулах, мэдээлэх, дохио өгөх зэргээр бүх процессыг хянахаас гадна нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрлэлийн туршид болон хадгалах танк дахь бүтээгдэхүүнийг Герман улсын “CARBOSCAN 150” байнгын хяналтын төхөөрөмжөөр нүүрсхүчлийн хийн нийт 16 нэгдлийг тасралтгүй шинжилдэг.

2. ҮЙЛДВЭРИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Талбайн байршил

Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн байршил нь Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны нутагт М Си Эс Кока Кола ус ундааны үйлдвэрийн хашаанд байрлана. Уг үйлдвэрийн газар нь Амгалан ДЦС-ийн зүүн талд, 2 км зайд төв зам дагуу байрлах бөгөөд Улаанбаатар хотын төвөөс 8 км-т байрлаж байна.

Хүснэгт.1. Газрын координат

№	X	Y	Цэгүүд	Урт
1	5310038.14	651071.54	1-2	21.57
2	5310058.78	651065.30	2-3	22.48
3	5310064.51	651087.03	3-4	134.87

Зураг.3. Үйлдвэрийн зураг

Байгаль орчны төлөв байдлын тодорхойлолт

“Агар Энержи” ХХК-ийн Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны нутагт байрлах “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн байгаль орчны төлөв байдлын тодорхойлолт, болзошгүй нөлөөллийн хураангуйг энэ хэсэгт оруулав.

Байгаль орчны төлөв байдлын тодорхойлолт	
Газрын гадарга, байр зүй	Судалгааны талбай нь геоморфологийн хэв шинжийн хувьд, уулын бэл хормойн хурдас чулуулгийн зөөгдөл-хуримтлалын гадаргуугийн хэсэгт хамаарагдана. Үйлдвэрийн газар нь далайн түвшинээс дээш 1312 м орших бөгөөд газарзүйн байрлал нь ХӨ 47°54'26,7", ЗУ 107°01'25,2" болно.
Уур амьсгалын нөхцөл	<p>Монгол орны уур амьсгалын мужлалын хувьд авч үзвэл Улаанбаатар хот орчим нь хуурайдуу сэрүүвтэр мужийн нэн хүйтэн дэд мужид хамрагдана.</p> <p><u>Агаарын температур:</u> Тухайн бүс нутагт жилийн дундаж агаарын температур -4⁰С орчим байх ба хотын дотор (Тахилт, Улаан хуаран орчим) -1.2 ...-1.5⁰С, өндөр уулын оройгоор (Хүрэлтогоот, Морин уул) -1...0.8⁰С гэж одоо мөрдөж байгаа “Барилгад хэрэглэх уур амьсгал ба геофизикийн үзүүлэлт. БНБД 2.01.01-93”-д гаргасан байна. Туул голын хөндийд -4...-4.20С, үүнээс ч хүйтэн, уулын энгэр, эвэр газар -4⁰С-ээс дулаан, ар хойт талдаа үүнээс ч хүйтэн байх жишээтэй. Агаарын температур уул нуруундаа +14⁰С-аас сэрүүн, голын хөндий нутагт арай дулаан 14-16⁰С байна.</p> <p><u>Агаарын чийгшил, хур тунадас:</u> Харьцангуй чийгшил хамгийн дулаан сарын өдрийн 13 цагт 50-60 % байдаг нь энэ орчим нь өндөр чийгшилтэй нутаг юм. Жилийн дундаж харьцангуй 70-75 % хүрч хуурай хаврын улиралд 45-55 % байна.</p> <p><u>Нарны цацраг, нарны гийгүүлэл:</u> Улаанбаатар хотод жилдээ 2862-2816 цаг нар гийгүүлэх бөгөөд Богд Хан ууланд дунджаар 2800 цаг нар гийгүүлдэг байна.</p> <p><u>Хур тунадас:</u> Хур борооны дундаж эрчим зуны саруудад 0.05 мм/мин, хамгийн их эрчим VII сардаа 1.28 мм/мин байна.</p> <p><u>Салхи, агаарын даралт:</u> Хан Хэнтийн нуруу, Туул голын сав газрын салхи нь хойт, баруун хойноос ноёлох чиглэлтэй. Салхины хамгийн их хурд 5-р сард ажиглагдах ба хамгийн намуун үе нь 12,1-р сард тохиолддог. Салхины дундаж хурд 3,21 м/сек боловч голын хөндийд 4,8 м/сек хүртэл нэмэгддэг. Салхины хурд хаврын 4 сард их 1.4-6.3 м/сек, намар 10 сард 0.8-4.7 м/сек хүрч 10 м/сек-ээс их хурдтай салхи 7-10 өдөр тохиолдох магадлалтай.</p>
Агаар, дуу чимээ	<p>Үйлдвэрлэлийн явцад ялгарах бага хэмжээний утаа нь агаарын чанар, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд маш бага хэмжээгээр сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.</p> <p>Тухайн орчны дуу чимээний хэмжилтийг 2019 оны 9 сарын 18-нд хийсэн. Хэмжилтийг төсөл хэрэгжих цэг дээр, байгалийн нөлөө /салхи/, хүний үйл ажиллагааны нөлөө /харилцан яриа, барилгын ажил/ зэрэг хүчин зүйлийг тусган өнөөгийн бодит дуу чимээний төвшинг тодорхойлсон. Дуу чимээний дундаж утгын түвшин Монгол улсын MNS4585:2017 стандартын</p>

	зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа ба дуу чимээний хамгийн их утга хүнд даацын машины хажууд хийсэн хэмжилт/ Монгол улсын MNS4585:2017 стандартын зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс давсан. Энэ нь тухайн үеийн чимээ болон байгалийн буюу салхины нөлөөнөөс болж дуу чимээний төвшин 10-40 дБа-р нэмэгдсэн шалтгаантай, цаашид үйл ажиллагааны явцад техник хэрэгсэлийн дуу чимээ бусад дагалдах объектуудын орчинд дуу чимээний түвшин суурь фон түвшнөөс нэмэгдэнэ, дуу чимээний сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлага үүснэ.
Ус	Төслийн талбай орчимд гадаргын ил задгай ус байхгүй учир гадаргын усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл бага байх боломжтой.
Хөрс	<ul style="list-style-type: none"> Төслийн үйл ажиллагааны явцад, машин техникийн хөдөлгөөн зэргээс шалтгаалж тус орчны зарим хэсгийн үржил шимт хөрс элэгдэл, эвдрэлд орох; Машин, техникийн аюулгүй ажиллагаа алдагдах, тослох материалын асгаралт зэрэг нь хөрсөнд шууд нөлөөлөх
Ургамлан	Уурын зуухны ойр орчим нь суурьшлийн бүс учираас хөрс эвдрэлд өртөж, үүссэн тоосжилт нь ургамлан бүрхэвч дээр бууж хуримтлагдсанаар ургамлын фотосинтезийн бүтээмжид сөргөөр нөлөөлж урт хугацаанд ургамлын ургах чадварыг алдагдуулах зэрэг сөрөг нөлөөллүүд үүсч болзошгүй.
Амьтан	Үйлдвэрийн үйл ажиллагааны ойролцоо гэр хороолол хот төвлөрсөн бүс учраас томоохон зэрлэг амьтад үргэн дайжсан бөгөөд тэдгээрт нөлөөлөл байхгүй
Тусгай хамгаалалттай газар нутаг	Үйлдвэрийнталбай орчимд улсын болоод орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутаг үгүй болно.

Нийгэм эдийн засгийн төлөв байдлын тодорхойлолт

Нийгэм эдийн засгийн төлөв байдлын тодорхойлолт	
Ерөнхий мэдээлэл	<p><u>Дүүргийн гол онцлог:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Нийслэлд хүн амын тоогоор тэргүүлдэг Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ их Хөдөө орон нутгаас шилжин ирэгсэд их Мал аж ахуй бусдаас илүү Шинжлэх ухааны байгууллага олон Их дээд сургууль олон Цэргийн байгууллага олон Байшин болон гэр хороолол хосолсон <p><u>Нутаг дэвсгэр, газар зүйн онцлог</u></p> <p>Баянзүрх дүүрэг 124.4 мянган га газар нутагтай, Богд хан уулын Бага тэнгэр, Богино Хүрхрээ, Чулуут, Бумбат, Залаат, Төр хурахын ам, Хар усан тохой зэрэг ан амьтан, цэцэг жимс, ой мод, рашаан ус, эмийн ургамал бүхий үзэсгэлэнт сайхан байгальтай юм.</p>

	<p>Гоёмсог барилга, өргөн гудамж, зам талбай, гүүр , хөшөө дурсгал бүхий хотын шинжийг агууласны сацуу уул толгод, ой хөвч, тал хээрийг багтаасан үзэсгэлэнт байгаль бүхий Нийслэл хотын хамгийн том дүүрэг юм.</p> <p>Дүүргийн нутаг дэвсгэрт 4700 гаруй аж ахуйн нэгж, байгууллага үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд үүнээс 151 нь төсвийн, 420 нь төрийн бусбайгууллага бол 18 нь хувьцаат компани, 3345 нь ХХК юм. Мөн төрийн өмчит үйлдвэрийн газар 49, орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар 13 дүүргийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаагаа явуулдаг.</p>
Оршин суугчид	<p>Тус аж ахуйн талбайн хойд Юнигаз ХХК-ний агуулах байрлах ба эргэн тойрон үйлдвэрлэл төвлөрсөн бүс юм. Үйлдвэр талбайн зүүн талд Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны оршин суугчид байх ба “М Си Эс Кока Кола” ХХК-ний үйлдвэрийн бүсэд ажилчид ажилладаг болно.</p>
Хүний эрүүл мэнд	<p>Тухайн үйлдвэр нь дээрх дурдсан оршин суугчид, ажилчид болон орчны агаарын чанарыг сайжруулах төсөл болж байгаа бөгөөд хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх нөлөөлөл бага юм.</p>
Бусад төсөл	<p>Дүүргийн нутаг дэвсгэрт 4700 гаруй аж ахуйн нэгж, байгууллага үйл ажиллагаа явуулдаг бөгөөд үүнээс 151 нь төсвийн, 420 нь төрийн бус байгууллага бол 18 нь хувьцаат компани, 3345 нь ХХК юм. Мөн төрийн өмчит үйлдвэрийн газар 49, орон нутгийн өмчит үйлдвэрийн газар 13 дүүргийн нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаагаа явуулдаг.</p>

3. ҮЙЛДВЭРИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

“Агар Энержи” ХХК-ийн “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэр, бүс нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг төслийг хэрэгжүүлэх байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний судалгаагаар тодорхойлсон байдаг.

Үүнд:

Агаарын чанарт үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

- Хийн алдагдал үүсэх болзошгүй нөхцөл

Усны чанарт үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

- Байгалийн гамшгийн улмаас химийн бодис, материал алдагдсанаас хөрсөнд нэвчин уст үеийг бохирдуулах.

Хөрсний чанарт үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

- Химийн бодис, тос тосолгооны материал, бохир ус асгарсанаас шалтгаалан хөрс бохирдох.
- Хуурай хог хаягдлыг зөвшөөрөлгүй газар хаяснаар хөрс бохирдох.
- Борооны усны угаагдал, үерийн усны улмаас бохирдол зөөгдөн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах.

Аж ахуйн гол сөрөг нөлөөлөл

Төвшин	Зэрэг	Тайлбар		
		Сөрөг нөлөөлөл	Хөрөнгө	Шийдэл
V	Лавтай болох	Ашиглалтын үеийн химийн бодисын хэрэглээ	Н-Дунд хохирол	Үйлдвэрийн технологийн болон химийн бодисын хэрэглээний үеийн зааврыг чанд сахин мөрдөж ажиллах
IV	Магад болох	Химийн бодисын сав, уутны хаягдал үүсэх	М-Бага хохирол	Химийн бодисын сав, уутны боловсруулах үйлдвэрт хаягдал сав, баглаа, боодлыг өгөх
III	Болзошгүй	Дуу чимээ, доргионы бохирдол	М-Бага хохирол	Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжинд доргио, чичиргээнээс үүсэх нөлөөллийг багасгаж зөөлөвч хийх
I	Бараг болохгүй	Хийн тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын явцад үүсэх болзошгүй хий алдагдах, гал гүймэр зэрэг нөлөөлөл	Н-Их хохирол	Технологийн аюулгүй байдлыг чанд сахин ажиллах, гэнэтийн аюул ослоос сэргийлсэн автомат аваарийн төхөөрөмжүүдийг тоноглолын дамжлага бүрт суурилуулан байнга хянаж ажиллах

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тайлан болон үйлдвэрийн талбайд хийсэн шинжилгээний дүн зэргийг үндэслэн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний голлох зорилтуудыг дэвшүүлж байна.

Үүнд:

- Үйлдвэрлэлийн орчны ногоон байгууламжийг арчлах, ургуулах
- Нийслэлийн Байгаль орчны газраас хэрэгжүүлж буй Хан-Уул дүүргийн 14-р хорооны ногоон байгууламжийн ажилд оролцох
- Үйлдвэр болон оффисоос гарч буй хог хаягдлуудыг зориулалтын дагуу ангилан ялгаж хаях
- Химийн бодисын сав, баглааны хаягдлыг холбогдох журмын дагуу зайлуулж устгах
- Хийн зуух болон нүүрсхүчлийн хийн үйлдвэрийн ашиглалтын аюулгүй ажиллагааны журмыг чанд мөрдөн ажиллах

Хэдийгээр үйлдвэрийн үйл ажиллагаа нь байгаль орчинд үзүүлэх хүчтэй, том хэмжээний талбайг хамарсан нөлөөлөл үүсэхгүй боловч бичил экосистемд үзүүлэх бага хэмжээний нөлөөллийг бүрэн арилгаж ажиллах нь зүйтэй юм.

Үйлдвэрийн ажилчдын болгоомжгүй санамсаргүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй томоохон хэмжээний аюул, осол гарч болзошгүй бөгөөд эрсдэлийн үнэлгээний хэсэгт заасны дагуу технологийн заавар, дүрэм, санамж зэргийг байнга даган мөрдөн ажиллах зайлшгүй шаардлагатай болно.

Монгол Улсын УИХ-аас 2014 онд батлагдсан 43-р тогтоолоор батлагдсан “**Ногоон хөгжлийн бодлогын**” 3.3.4.-д байгаль орчинд халтай үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, бараа бүтээгдэхүүний импорт, хэрэглээг багасгахад чиглэсэн ногоон татварын системийг бий болгох гэж заасны дагуу ногоон үйлдвэрлэл, худалдааг дэмжин ажиллах нь гол юм.

- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хэрэгжүүлэх
- Үйл ажиллагааны явцад учирч болзошгүй эрсдэл аюулаас бүрэн сэргийлж ажиллах, холбоотой сургалтыг тогтмол зохион байгуулах
- Ашигласан химийн бодисын сав, баглааг зөв хадгалж, гэрээний дагуу зайлуулах

5. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БОМТ-НИЙ ХИЙГДЭХ АЖЛУУД

1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төлөвлөгөөний гол зорилго нь дээр тодорхойлсон голлох сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах оршино. Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулахдаа дээрх аж ахуйн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөлийн товч тодорхойлолт болон байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт зэргийг үндэслэн хийв. Зардлын хэмжээг дараахь байдлаар гаргалаа.

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал (төгрөг)	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1. Агаарын бохирдлоос хамгаалах ажил									
1. Хөрсний бохирдлоос хамгаалах ажил /2023-2024/									
1	Байгальд үүсэх болзошгүй асгаралт болон эрсдэл	Хөрсний хяналт-шинжилгээг улирал бүр заасан цэгт орчимд байнга хийж байх	Үйлдвэрийн талбай	Орчны хяналт шинжилгээний зардалд тусгасан			2021-2025		
2		Байгаль орчин, ХАБ болон уурын зуухны тоног төхөөрөмж хариуцсан ажилтанг ажиллуулах		Үйлдвэрлэлийн зардалаас			2021-2025		
3	Хөрс орчин бохирдуулах үйл ажиллагаа	Технологийн бүх шатанд хоргүйжүүлэх, ариутгах ажиллагааг бүрэн хийж хариуцлагатай ажиллах ба хаягдлыг зохих заавар шаардлагын дагуу, зөвшөөрөгдсөн газарт хаях		Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан			2021-2025		
2. Усан орчинд үзүүлэх нөлөөллийг багасгах									
1	Цэвэр усны хэрэглээ	Үнэлгээний тайланд тусгасны дагуу М Си Эс Кока Кола ХХК-ны үйлдвэрээс гарах цэвэршүүлсэн бохир усыг үйлдвэрийн зам талбай, ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах	Дотоод төлөвлөлтөөр			2021-2025			
2	Болзошгүй байгалийн гамшгийн аюул	Байгаль орчин, аялал жуучлалын яам, Туул голын сав газрын захиргаанаас зохион байгуулагддаг Туул голын сав дагуух “БҮХ НИЙТИЙН ЦЭВЭРЛЭГЭЭ”-нд материал хангамжаар /шуудай, бээлий/ дэмжлэг үзүүлэх	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан			2023			
6	Нийт								

2. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, ЦЭЦЭРЛЭГЖҮҮЛЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Орчны тохижилт, цэцэрлэгжүүлэлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1.	Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж агаарын бохирдлыг бууруулах	Өмнө тарьсан 10 ш модыг арчлах, услах	Үйлдвэрийн талбай	ш	10	20 000	200 000	2023	
2	Нийслэлийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	Хан-Уул дүүргийн 14-р хорооны ногоон бүсийг нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаанд оролцон мод тарих	Хан-Уул дүүргийн 14-р хорооны ногоон байгууламж	ш	20	40 000	800 000	2023	
Нийт		1 000 000							

3. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Үйлдвэрийн талбай орчим нь олон жилийн туршид хүн суурьшиж ирсэн бөгөөд одоог хүртэл хийсэн архелогийн судалгаанаас үзвэл түүхийн олдвор, дурсгалт зүйл газар үгүй.

4. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Хийн тоног төхөөрөмжийн буруу ашиглалт	Технологийн заавар, аюулгүй ажиллах журмыг нарийн мөрдөх, хяналтыг сайжруулан шаардлагатай журам, зааврыг сайжруулах			Дотоод төлөвлөлтөөр		2022-2025	
2.	Химийн бодисын хадгалалт, тээвэрлэлтийн явцад учрах эрсдэл	Монголын химич, химийн инженер технологичдын холбооноос зохион байгуулагддаг “Химийн бодистой харьцан ажиллагсдыг чадавхжуулах” сургалтанд Химичдийг хамруулах.		2	100 000	200 000	2022-2025	ХХБАБТХ
3.		Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах сургалтыг дотооддоо ажилтнуудад хийх.		10	Дотоод төлөвлөлтөөр		2022-2025	
4.		Химийн бодисын хадгалалт, тээвэрлэлт, ашиглалтад хяналт тавих		Дотоод төлөвлөлтөөр		2021-2025		
5.		Химийн хорт болон аюултай бодисын тооллого хийх.		Дотоод төлөвлөлтөөр		2021-2025		
6.	Химийн бодисын ашиглалтаас үүсэх болзошгүй эрсдэл	Ажлын байранд ашиглаж байгаа химийн бодисуудын ХАЛМ-ийг ажлын байрнуудад нэмж байрлуулах		10	5000	50 000	2021-2025	
7.		Химийн бодисын асгаралтаас ажлын байр, улмаар хөрс, орчныг бохирдуулахаас сэргийлэх хэрэгсэл шинээр авч байрлуулах		300 000		2021-2025	ХХБАБТХ	
	Нийт		550 000					

5. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдлыг ангилан хадгалж дахин ашиглагдах хэсгийг нь хоёрдогч түүхий эдийн цэг, хаягдал боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэн, үлдэх буюу ашиглагдахгүй хэсгийг хогийн цэгт зайлуулах.

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1.	Болзошгүй байгалийн гамшгийн аюул, бохирдол	Байгаль орчин, аялал жуучлалын яам, Туул голын сав газрын захиргаанаас зохион байгуулагддаг Туул голын сав дагуух “Бүх нийтийн цэвэрлэгээ”-нд материал хангамжаар /шуудай, бээлий/ дэмжлэг үзүүлэх	Туул голын сав дагуу	ш	600 000	1	600 000	2023	
2.	Үйлдвэрийн хог хаягдал	Химийн бодисын сав, хаягдал боловсруулах үйлдвэрт хаягдал сав, уутыг өгөх Дахин ашиглагдахгүй хог хаягдлыг Хог тээвэрлэх эрх бүхий байгууллагаар зайлуулах	Үйлдвэрийн байр, талбай	ш	354 000	4	1 416 000	2021-2025	
		-	-	-	-	-	-	-	
	Нийт						2 016 000		

6. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	2	3	4	5	6	7	8	
Хөрсний хяналт шинжилгээний хөтөлбөр								
1.	Хөрсний механик бүрэлдэхүүн	2 цэг	Жилд 4 удаа	4	30 000	240 000		Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850 :2008
2.	Хөрсний агрохимийн найрлага	2 цэг		4	25 000	200 000		
3.	Хөрсөн дэх хүнд металл	2 цэг		4	30 000	240 000		
Агаарын хяналт шинжилгээний хөтөлбөр								
1.	Агаар дахь тоосжилтийн агууламж	2 цэг	Жилд 2 удаа	2	72 000	288 000		MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага.
Нийт					968 000			

Зураг.4.Орчны шинжилгээний цэг. Үүнд; Х – Хөрсний дээж 2

7. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хариуцсан албан тушаалтан
1.	Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар сургалт, сурталчилгааг хийх	300 000	Үйлдвэр хариуцсан менежер, ХАБЭА ажилтан
2.	Ажлын байрны галын аюулгүй байдлын дүгнэлт сунгуулах	150 000	
3.	Гал түймэртэй тэмцэх багаж, хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж шинэчлэх, хөдөлмөр хамгаалал, хориглосон үйл ажиллагааны таниулах самбар шинэчлэн сайжруулах •	600 000	
Нийт		1 050 000	

8. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСЭД ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	БЗД-ийн 10-р хорооны ИНХ	Аман тайлан	Тухайн жилийн БОМТ, тайлан	10-р сарын 1	200 000	Үйлдвэр хариуцсан менежер, ХАБЭА ажилтан	Хорооны ИНХ байр
2.	Нийслэлийн БОГ-т	Бичгэн тайлан		11-р сарын 1	200 000		Нийслэлийн БОГ
3.	БОАЖЯ-д			12-р сарын 25	50 000		БОАЖЯ
Нийт					450 000		

9. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСВИЙН ЗАДАРГАА

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал хийгдэх ажлуудыг тооцож үзэхэд 2023 онд нийт **6,034,000** төгрөг зарцуулах тооцоо гарч байна.

2023 Менежментийн төлөвлөгөө	Зардлын хэмжээ	Тайлбар
Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	968 000	
Орчны тохижилт, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх ажлын төлөвлөгөө	1 000 000	
Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-	
Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	550 000	
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	2 016 000	
Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө	1 050 000	
БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөллийн бүсэд оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	450 000	
Нийт дүн		6 034 000

МАТЕРИАЛЫН ЖАГСААЛТ

- БОАЖЯ-ны сайдын 2019-10-29-ны №А/618 тушаал “Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”
- “Агар энержи” ХХК-ийн Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны нутагт хэрэгжүүлэх “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн аж ахуй /”М Си Эс Кока Кола” үйлдвэрийг технологийн уур, дулаан, хүнсний зориулалттай хийгээр хангах”/ төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан
- “Агар энержи” ХХК-ийн Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 10-р хорооны нутагт хэрэгжүүлэх “Уурын зуух болон нүүрсхүчлийн хийн аж ахуй /”М Си Эс Кока Кола” үйлдвэрийг технологийн уур, дулаан, хүнсний зориулалттай хийгээр хангах”/-н Байгаль орчны 5 жилийн менежментийн төлөвлөгөө